

เขตเศรษฐกิจ (ไม่) พิเศษ (Non) Special Economic Zones

วรรณพงษ์ ดุรงค์เวโรจน์¹

Wannaphong Durongkaveroj¹

ระบบเศรษฐกิจของโลกในปัจจุบันมีความเกี่ยวโยงกันมากขึ้น ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง ศัพท์เทคนิคในตำราเศรษฐศาสตร์อย่าง Isolated country จึงถูกแทนที่ด้วย **International Economic Interdependence** ซึ่งเป็นการอธิบายสถานะของการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันทางเศรษฐกิจโดยมีการค้าเป็นเครื่องมือสำคัญในการเชื่อมโยงเศรษฐกิจแต่ละระบบเข้าด้วยกัน

นโยบายที่ช่วยสนับสนุนการค้าระหว่างกันมีอยู่ด้วยกันหลายนโยบาย อาทิ การจัดทำความตกลงการค้าเสรี การรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจ และการแทรกแซงอัตราแลกเปลี่ยนให้อ่อนค่าลง อย่างไรก็ตาม การค้าระหว่างประเทศสามารถขยายตัวได้จากการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ (Foreign Direct Investment: FDI) ในลักษณะที่ว่าบริษัทต่างชาติเข้ามาลงทุนเปิดกิจการหรือโรงงานในไทย ใช้ไทยเป็นฐานการผลิต มีการใช้ทรัพยากรท้องถิ่น และส่งออกสินค้า ซึ่งนโยบายด้านเศรษฐกิจที่สำคัญของไทยในปัจจุบัน คงหนีไม่พ้นนโยบายเขตเศรษฐกิจพิเศษ (Special Economic Zones: SEZs) ซึ่งพยายามกระตุ้นการลงทุนจากทั้งนักลงทุนชาวไทยและนักลงทุนต่างชาติในกิจการเฉพาะอย่าง การจัดตั้งนั้นอาจถือเป็นนโยบายเชิงปฏิบัติการที่ช่วยส่งเสริมและสนับสนุนการเปิดเสรีทางการค้าและการเงิน การจัดสรรทรัพยากร กระตุ้นการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจและการเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้าง นอกจากนี้ยังถือเป็นเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพในการสนับสนุนการเป็นอุตสาหกรรม (Industrialization) โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มประเทศเอเชียตะวันออกเฉียง (Ge, 1999; Aggarwal, 2007; Zeng, 2015) ความสำเร็จของจีนของการจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษนำไปสู่การขยายตัวของนโยบายดังกล่าวไปยังหลายประเทศ เช่น เม็กซิโก และอินเดีย เป็นต้น (Ge, 1999; Gleason, Lee, & Mathur, 2002; Bontempi & Prodi, 2009)

สำหรับไทย ได้มีการจัดตั้งคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ (กนพ.) ที่มีหน้าที่ในการพิจารณาให้ความเห็นชอบและเสนอร่างหลักเกณฑ์ในการจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษ รวมถึงมีอำนาจในการกำกับดูแล ติดตามและประเมินผลการดำเนินงาน มีการจัดตั้งคณะอนุกรรมการทั้งหมด 6 ชุด เพื่อ

¹ อาจารย์ประจำคณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

E-mail address: wannaphong@ru.ac.th

พิจารณาในด้านต่างๆ ประกอบด้วย 1) คณะอนุกรรมการด้านสิทธิประโยชน์ ขอบเขตพื้นที่และศูนย์บริการเบ็ดเสร็จด้านการลงทุน 2) คณะอนุกรรมการศูนย์บริการเบ็ดเสร็จด้านแรงงาน สาธารณสุข และความมั่นคง 3) คณะอนุกรรมการด้านโครงสร้างพื้นฐานและด้านศุลกากร 4) คณะอนุกรรมการด้านการจัดหาที่ดินและบริหารจัดการ 5) คณะอนุกรรมการด้านการตลาดและประชาสัมพันธ์ และ 6) คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษระดับพื้นที่ และการออกระเบียบ ประกาศ คำสั่ง เพื่อสนับสนุนการดำเนินการเขตเศรษฐกิจพิเศษ (คณะรักษาความสงบแห่งชาติ, 2557) อย่างไรก็ตาม แม้การประสบความสำเร็จของหลายประเทศในแถบเอเชียตะวันออก เช่น จีน สิงคโปร์ มาเลเซีย เกาหลีใต้ และจอร์แดน เป็นต้น ได้ช่วยสร้างความน่าสนใจของการจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษ แต่พบว่าไม่ใช่ทุกเขตเศรษฐกิจพิเศษจะประสบความสำเร็จเสมอไป ดังเช่นกรณีของเขตเศรษฐกิจพิเศษในทวีปแอฟริกาใต้สะฮารา ที่ริเริ่มการจัดตั้งเมื่อช่วงศตวรรษที่ 1970 แต่พบว่าการลงทุนและการจ้างงานมีการเจริญเติบโตที่น้อยเมื่อเทียบกับทวีปอื่นๆ สาเหตุหลักอันเนื่องมาจากการขาดลักษณะที่ดีการทำธุรกิจ (Farole, 2011; Zeng, 2015)

กฎหมายการจัดตั้ง

สำหรับกฎหมายที่สำคัญที่เอื้อต่อการจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษ คือ ประกาศคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ (กนพ.) ที่ 1/2558 และ 2/2558 มีรายละเอียดดังนี้

1. เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ ระยะที่ 1 ตามประกาศ กนพ. ที่ 1/2558

- 1.1 เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดตาก ประกอบด้วย 14 ตำบล ใน 3 อำเภอ ได้แก่
- อำเภอแม่สอด (8 ตำบล ได้แก่ แม่สอด แม่ตาว ท่าสายลวด พระธาตุผาแดง แม่กาษา แม่ปะ แม่กุ และมหาวัน)
 - อำเภอพบพระ (3 ตำบล ได้แก่ พบพระ ช่องแค้น และวาเลย์)
 - อำเภอแม่ระมาด (3 ตำบล ได้แก่ แม่จะเรอ แม่ระมาด และขะเนจื้อ)
 - ตั้งอยู่ใกล้เขตเศรษฐกิจพิเศษเมียวดี ประเทศเมียนมา

1.2 เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดมุกดาหาร ประกอบด้วย 11 ตำบล ใน 3 อำเภอ ได้แก่

- อำเภอเมืองมุกดาหาร (5 ตำบล ได้แก่ ศรีบุญเรือง มุกดาหาร บางทรายใหญ่ คำอาฮวน และนาสีนวน)
- อำเภอหว้านใหญ่ (4 ตำบล ได้แก่ บางทรายน้อย ชะโนด หวานใหญ่ และบ่งขาม)
- อำเภอดอนตาล (2 ตำบล ได้แก่ โพธิ์ไทร และดอนตาล)

- ตั้งอยู่ใกล้เขตเศรษฐกิจพิเศษสะหวัน-เซโน ประเทศลาว

1.3 เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดสระแก้ว ประกอบด้วย 4 ตำบล ใน 2 อำเภอ ได้แก่

- อำเภออรัญประเทศ (3 ตำบล ได้แก่ บ้านด่าน ป่าไร่ และท่าข้าม)
- อำเภอวัฒนานคร (1 ตำบล ได้แก่ ผักขะ)
- ตั้งอยู่ใกล้เขตเศรษฐกิจพิเศษปอยเปต-โอเนียง ประเทศกัมพูชา

1.4 เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดตราด ประกอบด้วย 3 ตำบล ใน 1 อำเภอ ได้แก่

- อำเภอคลองใหญ่ (3 ตำบล ได้แก่ คลองใหญ่ หาดเล็ก และไม้รูด)
- ตั้งอยู่ใกล้เขตเศรษฐกิจพิเศษเกาะกง ประเทศกัมพูชา

1.5 เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดสงขลา ประกอบด้วย 4 ตำบล ใน 1 อำเภอ ได้แก่

- อำเภอสะเดา (3 ตำบล ได้แก่ สะเดา สำนักขาม สำนักแก้ว และปาดังเบซาร์)
- ตั้งอยู่ใกล้เขตเศรษฐกิจพิเศษอิสกันดาร์ ประเทศมาเลเซีย

2. เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ ระยะที่ 2 ตามประกาศ กนพ. ที่ 2/2558

2.1 เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดเชียงราย ประกอบด้วย 21 ตำบล ใน 3 อำเภอ ได้แก่

- อำเภอเชียงของ (7 ตำบล ได้แก่ ครึ่ง บุญเรือง ริมโขง เวียง ศรีดอนชัย สถาน และห้วยซ้อ)
- อำเภอเชียงแสน (6 ตำบล ได้แก่ บ้านแซว ป่าสัก แม่เงิน โยนก เวียง และศรีดอนมูล)
- อำเภอแม่สาย (8 ตำบล ได้แก่ เกาะช้าง บ้านด้าย โป่งงาม โป่งผา แม่สาย เวียงพางคำ ศรีชุมเมือง และห้วยไคร้)
- ตั้งอยู่ใกล้เขตเศรษฐกิจพิเศษห้วยทราย ประเทศลาว

2.2 เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดหนองคาย ประกอบด้วย 13 ตำบล ใน 2 อำเภอ ได้แก่

- อำเภอเมืองหนองคาย (12 ตำบล ได้แก่ ค่ายบกหวาน ในเมือง บ้านเดื่อ พระธาตุบังพวน โพธิ์ชัย โพนสว่าง มีชัย เวียงคุก สีกาย หนองกอมเกาะ หาดคำ และหินโงม)
- อำเภอสระใคร (1 ตำบล ได้แก่ สระใคร)

- ตั้งอยู่ใกล้เขตเศรษฐกิจพิเศษเวียงจันทน์-โนนทอง และเขตพัฒนาไฮสตาณ ประเทศลาว

2.3 เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดนครพนม ประกอบด้วย 13 ตำบล ใน 2 อำเภอ ได้แก่

- อำเภอเมืองนครพนม (10 ตำบล ได้แก่ กุรุคุ ท่าค้อ นาทราย นาราชควาย ในเมือง บ้านผึ้ง โพธิ์ตาก หนองญาติ หนองแสง และอาจสามารถ)
- อำเภอท่าอุเทน (3 ตำบล ได้แก่ โนนตาล รามาช และเวินพระบาท)
- ตั้งอยู่ใกล้เขตเศรษฐกิจพิเศษท่าแขก และเขตเศรษฐกิจจำเพาะภูเขียว ประเทศลาว

2.4 เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดกาญจนบุรี ประกอบด้วย 2 ตำบล ใน 1 อำเภอ ได้แก่

- อำเภอเมืองกาญจนบุรี (2 ตำบล ได้แก่ แก่งเสี้ยน และบ้านเก่า)
- ตั้งอยู่ใกล้เมืองทวาย ประเทศเมียนมา

2.5 เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษนราธิวาส ประกอบด้วย 5 ตำบล ใน 5 อำเภอ ได้แก่

- อำเภอเมืองนราธิวาส (1 ตำบล ได้แก่ โศกเคียน)
- อำเภอดากใบ (1 ตำบล ได้แก่ เจ๊ะเห)
- อำเภอช้างอ (1 ตำบล ได้แก่ ละหาร)
- อำเภอแว้ง (1 ตำบล ได้แก่ โล๊ะจุด)
- อำเภอสุไหง-โกลก (1 ตำบล ได้แก่ สุโหง-โกลก)
- ตั้งอยู่ใกล้รัฐกลันตัน ประเทศมาเลเซีย

พื้นที่ของเขตเศรษฐกิจพิเศษทั้ง 10 แห่ง มีขอบเขตดินแดนติดกับประเทศเพื่อนบ้านดังนี้

1. ประเทศเมียนมา ได้แก่ เขตเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดตาก และกาญจนบุรี
2. สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ได้แก่ เขตเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดเชียงราย มุกดาหาร หนองคาย และนครพนม
3. ประเทศกัมพูชา ได้แก่ เขตเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดสระแก้ว และตราด
4. ประเทศมาเลเซีย ได้แก่ เขตเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดสงขลา และนราธิวาส

สำหรับวัตถุประสงค์หลักของเขตเศรษฐกิจพิเศษ คือเพื่อดึงดูดการลงทุนทางตรงจากต่างประเทศ อันเป็นการช่วยเพิ่มขีดความสามารถของประเทศ กระจายความเจริญสู่ภูมิภาค ลดความเหลื่อมล้ำ รวมถึงช่วยยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนภายในประเทศ เขตเศรษฐกิจพิเศษสามารถแบ่งออกเป็นระยะที่ 1 และระยะที่ 2 สำหรับระยะที่ 1 ประกอบด้วยเขตเศรษฐกิจพิเศษใน 5 จังหวัด ประกอบด้วย ตาก มุกดาหาร สระแก้ว สงขลา และตราด (คณะกรรมการนโยบายเขตเศรษฐกิจพิเศษ, 2558ก) ขณะที่ระยะที่ 2 ประกอบด้วย เชียงราย หนองคาย นครพนม กาญจนบุรี และนราธิวาส ทั้งนี้จะเห็นว่าพื้นที่ทั้ง 10 จังหวัดเป็นพื้นที่ชายแดนบนแนวระเบียงเศรษฐกิจอนุภูมิภาคแม่น้ำโขง (GMS Economic Corridors) ซึ่งทำให้ผู้ประกอบการในเขตเศรษฐกิจพิเศษสามารถเข้าถึงตลาดปัจจัยการผลิตทั้งในประเทศและประเทศเพื่อนบ้าน สำหรับกลยุทธ์ของเขตเศรษฐกิจพิเศษประกอบด้วย 3 ด้านหลัก คือ 1) สร้างพื้นที่เศรษฐกิจใหม่ โดยเน้นบริเวณชายแดนโดยใช้ประโยชน์จากการเชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้าน 2) สนับสนุน SMEs ของไทยและการลงทุนต่อเนื่องในประเทศเพื่อนบ้าน และ 3) จัดระเบียบพื้นที่เศรษฐกิจชายแดน มีการแก้ไขปัญหาแรงงานต่างด้าวผิดกฎหมายและการลักลอบสินค้าเกษตรจากประเทศเพื่อนบ้าน (คณะกรรมการนโยบายเขตเศรษฐกิจพิเศษ, 2558ข; สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2558)

การสนับสนุนจากภาครัฐ

กิจการที่เข้าไปลงทุนในพื้นที่ที่กำหนดให้เป็นเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษนั้น จะได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐ เช่น มาตรการสนับสนุนด้านภาษี และการอำนวยความสะดวกของหน่วยงาน เป็นต้น นอกจากนี้ หากเป็นประเภทกิจการที่อยู่ในกลุ่มกิจการเป้าหมาย เจ้าของกิจการก็จะได้สิทธิและประโยชน์ด้านภาษีอากรเพิ่มเติม เช่น มาตรการของสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน (Board of Investment: BOI) และมาตรการของกระทรวงการคลัง เป็นต้น

หลักเกณฑ์เบื้องต้นในการพิจารณากิจการเป้าหมายของเขตเศรษฐกิจพิเศษคือ 1) เป็นกิจการที่ใช้แรงงานสูง 2) เป็นกิจการที่ใช้วัตถุดิบจากผลผลิตการเกษตรหรือวัตถุดิบจากพื้นที่หรือประเทศเพื่อนบ้าน 3) ไม่ใช่อุตสาหกรรมหนัก และ 4) ไม่ใช่กิจการที่มีแนวโน้มจะก่อมลพิษ

สำหรับมาตรการส่งเสริมการลงทุนของ BOI นั้น จะให้ตามประเภทของกิจการ โดยกิจการจะแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

1. กิจการทั่วไป (ตามบัญชีประเภทของ BOI)
2. กิจการเป้าหมาย (13 กลุ่มอุตสาหกรรม)

โดยมาตรการส่งเสริมการลงทุนของทั้ง 2 กลุ่ม แสดงดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1: มาตรการส่งเสริมการลงทุนจาก BOI จำแนกตามประเภทกิจการ

กิจการทั่วไปตามบัญชีประเภทของ BOI	กิจการเป้าหมาย 13 อุตสาหกรรม
ยกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคลเพิ่มเติมจากหลักเกณฑ์ปกติ 3 ปี แต่รวมแล้วไม่เกิน 8 ปี	ยกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคลสูงสุด 8 ปี (จำกัดวงเงินไม่เกินร้อยละ 100)
หากเป็นกิจการในกลุ่ม A1 หรือ A2 ซึ่งได้รับการยกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคล 8 ปีอยู่แล้ว ให้ได้รับการลดหย่อนภาษีเงินได้นิติบุคคลร้อยละ 50 เพิ่มอีก 5 ปี	ลดหย่อนภาษีเงินได้นิติบุคคลร้อยละ 50 เพิ่มอีก 5 ปี
<ul style="list-style-type: none"> - หักค่าขนส่ง ไฟฟ้า ประปา 2 เท่า เป็นระยะเวลา 10 ปี - หักค่าติดตั้งหรือก่อสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกได้ ร้อยละ 25 ของเงินลงทุน นอกเหนือจากการหักค่าเสื่อมราคาตามปกติ - ยกเว้นอากรขาเข้าเครื่องจักร - ยกเว้นอากรขาเข้าวัตถุดิบที่ใช้ผลิตเพื่อส่งออก - อนุญาตให้ใช้แรงงานต่างด้าวไร้ฝีมือ - สิทธิประโยชน์อื่นๆ ที่ไม่ใช่ภาษีอากร เช่น การถือครองที่ดิน การนำช่างฝีมือต่างด้าวมาทำงาน เป็นต้น 	เหมือนกัน

หมายเหตุ: กิจการในกลุ่ม A1 คือ อุตสาหกรรมฐานความรู้ เน้นการออกแบบ ทำ R&D เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ เช่น กิจการนิคม หรือเขตอุตสาหกรรมด้านเทคโนโลยี กิจการเทคโนโลยีชีวภาพ และกิจการออกแบบทางอิเล็กทรอนิกส์ เป็นต้น กิจการในกลุ่ม A2 คือ กิจการโครงสร้างพื้นฐานเพื่อพัฒนาประเทศ กิจการที่ใช้เทคโนโลยีสูง อุตสาหกรรมพื้นฐานสำคัญที่มีการลงทุนในประเทศน้อยหรือยังไม่มีการลงทุน เช่น กิจการผลิตเส้นใยที่มีคุณสมบัติพิเศษ กิจการผลิตพลังงานไฟฟ้าจากพลังงานหมุนเวียน และกิจการขนส่งสินค้าทางรางและกิจการขนส่งทางเรือ เป็นต้น

กลุ่มอุตสาหกรรมเป้าหมาย

กลุ่มอุตสาหกรรมเป้าหมายในพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษนั้น มีด้วยกัน 7 หมวด 13 กลุ่มอุตสาหกรรม แบ่งออกเป็น 62 ประเภทกิจการ ซึ่งมีรายละเอียดตารางที่ 2

ตารางที่ 2: กลุ่มอุตสาหกรรมเป้าหมายในพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ

หมวด 1 เกษตรกรรมและผลิตผลจากการเกษตร

กลุ่มอุตสาหกรรมการเกษตร ประมง และกิจการที่เกี่ยวข้อง	<ul style="list-style-type: none">- กิจการขยายพันธุ์ปลาสัตว์หรือสัตว์น้ำ- กิจการเลี้ยงปลาสัตว์หรือสัตว์น้ำ- กิจการฆ่าและชำแหละสัตว์- กิจการคัดคุณภาพ บรรจุ และเก็บรักษาพืช ผัก ผลไม้ หรือดอกไม้- กิจการผลิตแปรรูป หรือแปรงจากพืชที่มีคุณสมบัติพิเศษ- กิจการผลิตน้ำมันหรือไขมันจากพืชหรือสัตว์- กิจการผลิตสารสกัดจากวัตถุดิบทางธรรมชาติ หรือผลิตภัณฑ์จากสารสกัดจากวัตถุดิบทางธรรมชาติ- กิจการแปรรูปยางขั้นต้น- กิจการผลิตหรือถนอมอาหาร เครื่องดื่มวัตถุดิบอาหาร หรือสิ่งปรุงแต่งอาหารโดยใช้เทคโนโลยีทันสมัย- กิจการห้องเย็น หรือกิจการขนส่งห้องเย็น- กิจการศูนย์กลางการค้าสินค้าเกษตร
--	--

หมวด 2 แร่ เซรามิกส์ และโลหะขั้นมูลฐาน

กลุ่มอุตสาหกรรมเซรามิกส์ การผลิตผลิตภัณฑ์เซรามิกส์	<ul style="list-style-type: none">- กิจการผลิตผลิตภัณฑ์เซรามิกส์ (ยกเว้น Earthen Ware และกระเบื้องเซรามิกส์)
--	--

หมวด 3 อุตสาหกรรมเบา

กลุ่มอุตสาหกรรมสิ่งทอ เครื่องนุ่งห่ม	<ul style="list-style-type: none">- กิจการผลิตเส้นใยธรรมชาติหรือเส้นใยประดิษฐ์- กิจการผลิตด้ายหรือผ้า- กิจการผลิตเครื่องนุ่งห่ม เครื่องประกอบการแต่งกาย และเคหะสิ่งทอ- กิจการผลิต Non-woven Fabric หรือผลิตภัณฑ์สุขอนามัยจาก Non-Woven Frabic- กิจการผลิตกระเป๋าหรือรองเท้า หรือผลิตภัณฑ์จากหนังสัตว์หรือหนังเทียม- กิจการผลิตเครื่องกีฬาหรือชิ้นส่วน
กลุ่มอุตสาหกรรมการผลิตเครื่องเรือน	<ul style="list-style-type: none">- กิจการผลิตเครื่องเรือนหรือชิ้นส่วน
กลุ่มอุตสาหกรรมอัญมณีและเครื่องประดับ	<ul style="list-style-type: none">- กิจการผลิตอัญมณี และเครื่องประดับ หรือชิ้นส่วน รวมถึงวัตถุดิบ และต้นแบบ
กลุ่มอุตสาหกรรมการผลิตเครื่องมือแพทย์	<ul style="list-style-type: none">- กิจการผลิตเครื่องมือแพทย์หรือชิ้นส่วน

หมวด 4 ผลิตภัณฑ์โลหะ เครื่องจักร และอุปกรณ์ขนส่ง

กลุ่มอุตสาหกรรมยานยนต์ เครื่องจักร และชิ้นส่วน	<ul style="list-style-type: none">- กิจการผลิตเครื่องยนต์เนกประสงค์หรืออุปกรณ์- กิจการผลิตเครื่องจักร อุปกรณ์ หรือชิ้นส่วน และ/หรือการซ่อมแซมแม่พิมพ์- กิจการประกอบเครื่องจักร และ/หรืออุปกรณ์เครื่องจักร
--	---

-
- กิจการผลิตชิ้นส่วนยานพาหนะอื่นๆ
 - กิจการผลิตรถจักรยานยนต์ (ยกเว้นที่มีความจุกระสูบต่ำกว่า 248 ซีซี)
-

หมวด 5 อุตสาหกรรมเครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์

กลุ่มอุตสาหกรรมเครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์	- กิจการผลิตเครื่องใช้ไฟฟ้า- กิจการผลิตหลอดไฟแบบ LED- กิจการผลิต Compressor และ/หรือ Motor สำหรับเครื่องใช้ไฟฟ้า- กิจการผลิต Wire Harness- กิจการผลิตชิ้นส่วนเครื่องใช้ไฟฟ้าอื่นๆ- กิจการผลิตผลิตภัณฑ์กลุ่มภาพและเสียง- กิจการผลิตผลิตภัณฑ์อิเล็กทรอนิกส์สำหรับสำนักงาน- กิจการผลิตผลิตภัณฑ์อิเล็กทรอนิกส์อื่นๆ- กิจการผลิต Hard Disk Drive ทัวไป และ/หรือชิ้นส่วน- กิจการผลิต Top cover หรือ Base plate สำหรับ Hard Disk Drive- กิจการผลิต Flexible Printed Circuit และ/หรือ Multi Layer Printed Circuit Board- กิจการผลิตอุปกรณ์หน่วยความจำอื่นๆ- กิจการผลิต Printed Circuit Board Assembly- กิจการผลิตชิ้นส่วนสำหรับผลิตภัณฑ์กลุ่มภาพและเสียง- กิจการผลิตชิ้นส่วนสำหรับผลิตภัณฑ์อิเล็กทรอนิกส์สำหรับสำนักงาน- กิจการผลิตชิ้นส่วนสำหรับผลิตภัณฑ์อิเล็กทรอนิกส์อื่นๆ
-

หมวด 6 เคมีภัณฑ์และพลาสติก

กลุ่มอุตสาหกรรมเคมีภัณฑ์และพลาสติก การผลิตพลาสติก	- กิจการผลิตผลิตภัณฑ์พลาสติกสำหรับอุตสาหกรรม- กิจการผลิตบรรจุภัณฑ์พลาสติกชนิดหลายชั้น- กิจการผลิตบรรจุภัณฑ์พลาสติกชนิดหลอดเชื้อ- กิจการผลิตบรรจุภัณฑ์พลาสติกชนิดป้องกันไฟฟ้าสถิต- กิจการผลิตผลิตภัณฑ์พลาสติกกรีไซเคิล
กลุ่มอุตสาหกรรมการผลิตยา	- กิจการผลิตยา
-

หมวด 7 กิจการบริการและสาธารณูปโภค

กลุ่มอุตสาหกรรมโลจิสติกส์	- กิจการสถานที่ตรวจปล่อยและบรรจุสินค้าเข้าตู้คอนเทนเนอร์เพื่อส่งออกหรือโรงพักสินค้าเพื่อตรวจปล่อยของขาเข้า และบรรจุของขาออกที่ขนส่งโดยระบบคอนเทนเนอร์นอกเขตท่าเทียบเรือ- กิจการศูนย์กระจายสินค้าด้วยระบบทันสมัย- กิจการศูนย์กระจายสินค้านำเข้าระหว่างประเทศด้วยระบบที่ทันสมัย
กลุ่มนิคมหรือเขตอุตสาหกรรม	- กิจการนิคมหรือเขตอุตสาหกรรม- กิจการนิคมหรือเขตอุตสาหกรรมอัญมณีและเครื่องประดับ
-

กลุ่มอุตสาหกรรมสนับสนุนการ ท่องเที่ยว	<ul style="list-style-type: none"> - กิจกรรมนิคมหรือเขตอุตสาหกรรมโลจิสติกส์ - กิจกรรมเฟอร์รี่ หรือเดินเรือท่องเที่ยว หรือให้เช่าเรือท่องเที่ยว - กิจกรรมบริการที่จอดเรือท่องเที่ยว - กิจกรรมสวนสนุก - กิจกรรมศูนย์แสดงศิลปวัฒนธรรมหรือศูนย์ศิลปหัตถกรรม - กิจกรรมสวนสัตว์เปิด - กิจกรรมพิพิธภัณฑ์สัตว์น้ำ - กิจกรรมศูนย์แสดงสินค้านานาชาติ - กิจกรรมศูนย์ฟื้นฟูสุขภาพ
--	--

อย่างไรก็ตาม เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษทั้ง 10 แห่ง มีการสนับสนุนกลุ่มอุตสาหกรรมที่แตกต่าง
กันไปในแต่ละพื้นที่ โดยรายละเอียดแสดงดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3: กลุ่มกิจการเป้าหมายที่ให้การส่งเสริมในแต่ละพื้นที่

	ตาก	สระแก้ว	ตราด	มุกดาหาร	สงขลา	เชียงใหม่	หนองคาย	นครพนม	กาญจนบุรี	นราธิวาส
1. กลุ่มอุตสาหกรรมเกษตร ประมง และกิจการที่เกี่ยวข้อง	x	x	x	x	x	x	x	x	x	ใช้สิทธิประโยชน์
2. กลุ่มอุตสาหกรรมการผลิตผลิตภัณฑ์เซรามิกส์	x							x	x	ภายใต้มาตรการ
3. กลุ่มอุตสาหกรรมสิ่งทอ เครื่องนุ่งห่ม และเครื่องหนัง	x	x			x	x	x	x	x	ส่งเสริมการลงทุน
4. กลุ่มอุตสาหกรรมการผลิตเครื่องเรือน	x	x			x	x		x	x	ในจังหวัดชายแดน
5. กลุ่มอุตสาหกรรมอัญมณี และเครื่องประดับ	x	x				x		x	x	ภาคใต้ โดยให้
6. กลุ่มอุตสาหกรรมการผลิตเครื่องมือแพทย์	x	x				x		x	x	เงื่อนไขตาม
7. กลุ่มอุตสาหกรรมยานยนต์ เครื่องจักร และชิ้นส่วน	x	x						x	x	นโยบายเขต
8. กลุ่มอุตสาหกรรมเครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์	x	x		x				x	x	เศรษฐกิจพิเศษ
9. กลุ่มอุตสาหกรรมการผลิตพลาสติก	x	x				x		x	x	
10. กลุ่มอุตสาหกรรมการผลิตยา	x	x				x		x	x	
11. กลุ่มอุตสาหกรรมโลจิสติกส์	x	x	x	x	x	x	x	x	x	
12. กลุ่มนิคมหรือเขตอุตสาหกรรม	x	x	x	x	x	x	x	x	x	
13. กลุ่มอุตสาหกรรมสนับสนุนการท่องเที่ยว	x	x	x	x	x	x	x	x	x	

นอกจากนั้น ยังมีกิจการเป้าหมายที่ได้รับการประกาศเพิ่มเติมในภายหลังอีก 10 ประเภท ดังนี้

1. กิจการอบฟឹชและไซโล
2. กิจการผลิตผลิตภัณฑ์จากผลพลอยได้หรือเศษวัสดุทางการเกษตร

3. กิจการผลิตโครงสร้างโลหะสำหรับงานก่อสร้างหรืองานอุตสาหกรรม
4. กิจการผลิตสิ่งพิมพ์ทั่วไป
5. กิจการผลิตอาหารสัตว์หรือส่วนผสมอาหารสัตว์
6. กิจการผลิตวัสดุก่อสร้างและกิจการผลิตผลิตภัณฑ์คอนกรีตอัดแรง สำหรับงานสาธารณูปโภค (ยกเว้นการผลิตกระเบื้องมุงหลังคา เซรามิกส์ และการผลิตกระเบื้องปูพื้นหรือผนัง)
7. กิจการผลิตสิ่งปรุงแต่งสำหรับประติณร่างกาย เช่น สบู่ ยาสระผม ยาสีฟัน
8. กิจการผลิตผลิตภัณฑ์พลาสติกสำหรับสินค้าอุปโภค เช่น บรรจุภัณฑ์พลาสติก
9. กิจการผลิตสิ่งของจากเยื่อหรือกระดาษ เช่น กล่องกระดาษ
10. กิจการพัฒนอาคารสำหรับโรงงานอุตสาหกรรม และ/หรือคลังสินค้า

ทั้งนี้ คณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน (Board of Investment: BOI) ได้มีการออกนโยบายส่งเสริมการลงทุน 7 ปี (พ.ศ. 2558-2564) เช่นกัน ซึ่งเป็นการเปลี่ยนแปลงลักษณะการให้สิทธิประโยชน์เพื่อส่งเสริมกิจการจากการให้สิทธิประโยชน์แบ่งตามเขตพื้นที่ (เขต 1-2-3) โดยเขต 3 เป็นเขตที่ได้รับสิทธิประโยชน์สูงสุด มาเป็นการให้สิทธิและประโยชน์ 2 ประเภท ได้แก่ 1) สิทธิและประโยชน์ตามประเภทกิจการ (Activity-based incentives) แบ่งเป็น กลุ่ม A (A1 อุตสาหกรรมฐานความรู้ เน้น R&D ขณะที่ A2 เป็นอุตสาหกรรมที่ใช้เทคโนโลยีสูง การผลิตซับซ้อน) และ B และ 2) สิทธิและประโยชน์เพิ่มเติมตามมูลค่าของโครงการ (Merit-based incentives) เช่น การยกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคลเพิ่มเติมหากมีการลงทุน/ค่าใช้จ่ายรวมกันไม่น้อยกว่าร้อยละ 1 ของยอดขายรวมใน 3 ปีแรก เป็นต้น (คณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน, 2557) อย่างไรก็ตาม การเปลี่ยนแปลงของ BOI ทำให้มีบางประเภทกิจการที่ไม่ได้รับการสนับสนุนจาก BOI อีกต่อไป เช่น กิจการปลูกป่า กิจการถลุงแร่ กิจการผลิตกระดาษทราย เป็นต้น นอกจากนี้ ยังมีประเด็นในเรื่องของพื้นที่ที่ BOI ไม่ได้สนับสนุนตามพื้นที่อีกต่อไป ทั้งนี้ เมื่อนำ BOI แผนเก่ามาจัดกลุ่มกับเขตเศรษฐกิจพิเศษ เพื่อวิเคราะห์รายพื้นที่ ทำให้ได้ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4: ความเชื่อมโยงระหว่างเขตเศรษฐกิจพิเศษกับนโยบายส่งเสริมการลงทุนฉบับเก่า

เขตเศรษฐกิจพิเศษ				
	ระยะ 1	ระยะ 2	พื้นที่นอก SEZ	รวม
เขต 1	-	-	กรุงเทพฯ นครปฐม นนทบุรี ปทุมธานี สมุทรปราการ สมุทรสาคร	6 จังหวัด
เขต 2	-	กาญจนบุรี	ฉะเชิงเทรา ชลบุรี นครนายก อัญญา ภูเก็ต ระยอง ราชบุรี สมุทรสงคราม สระบุรี สุพรรณบุรี อ่างทอง	12 จังหวัด
เขต 3.1	ตาก ตราด มุกดาหาร สระแก้ว สงขลา	เชียงราย	กระบี่ กำแพงเพชร ขอนแก่น จันทบุรี ชัยนาท ชุมพร เชียงราย เชียงใหม่ ตรัง นครราชสีมา นครศรีธรรมราช นครสวรรค์ ประจวบคีรีขันธ์ ปราจีนบุรี พังงา พัทลุง พิจิตร พิษณุโลก เพชรบุรี เพชรบูรณ์ แม่ฮ่องสอน ระนอง ลพบุรี ลำปาง ลำพูน เลย สิงห์บุรี สุโขทัย สุราษฎร์ธานี อุตรดิตถ์ อุทัยธานี	36 จังหวัด
เขต 3.2		นราธิวาส หนองคาย นครพนม	กาฬสินธุ์ น่าน บุรีรัมย์ ปัตตานี พะเยาแพร่ มหาสารคาม ยโสธร ยะลา ร้อยเอ็ด ศรีสะเกษ สกลนคร สตูล สุรินทร์ หนองบัวลำภู ชัยภูมิ อุบลราชธานี อุตรธานี และ อำนาจเจริญ	22 จังหวัด
รวม	5 จังหวัด	5 จังหวัด	66 จังหวัด (67 รวมบึงกาฬ)	76 จังหวัด (77 จังหวัด รวมบึง กาฬ)

ที่มา: คณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ (2558ก)

จากตารางที่ 4 จะเห็นว่านโยบายเขตเศรษฐกิจพิเศษมีการกระจุกตัวอยู่ในโซนที่ 3.1 และ 3.2 ของแผน BOI ฉบับเก่า ซึ่งทำให้ทั้ง 10 จังหวัดที่ถูกกำหนดเป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษยังคงได้รับการส่งเสริมจากรัฐบาล อย่างไรก็ตาม การเปลี่ยนแปลงแผนของ BOI จากการให้สิทธิประโยชน์ตามพื้นที่เป็นตามกิจกรรมการผลิต ทำให้มีพื้นที่อีกกว่า 49 จังหวัดที่จะไม่ได้รับการสนับสนุนอีกต่อไป ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อทางเศรษฐกิจและสังคมอันเนื่องมาจากการเคลื่อนย้ายอุตสาหกรรมหรือโรงงานไปยังพื้นที่ใหม่ที่ได้รับการสนับสนุน

นอกจากเขตเศรษฐกิจพิเศษจากรัฐบาลและนโยบายส่งเสริมการลงทุนจากคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนแล้ว ในปัจจุบันยังมีนโยบายที่เรียกว่าคลัสเตอร์ (Cluster) ออกมา โดยคลัสเตอร์คือการรวมกลุ่มของธุรกิจและสถาบันที่เกี่ยวข้องที่ดำเนินกิจกรรมอยู่ในพื้นที่ใกล้เคียงกัน โดยมีความร่วมมือ เกื้อหนุน

เชื่อมโยงซึ่งกันและกันอย่างครบวงจร เพื่อพัฒนาความเข้มแข็งของห่วงโซ่มูลค่า (Value chain) โดยได้มีนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษในรูปแบบคลัสเตอร์ออกมา (คณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน, 2558) โดยมีเป้าหมาย 2 ระยะ ประกอบด้วย 1) ซุปเปอร์คลัสเตอร์ (Super cluster) ซึ่งเป็นคลัสเตอร์สำหรับกิจการที่ใช้เทคโนโลยีขั้นสูงและอุตสาหกรรมแห่งอนาคต เช่น ยานยนต์และชิ้นส่วน เครื่องใช้ไฟฟ้า อิเล็กทรอนิกส์และอุปกรณ์โทรคมนาคม และศูนย์กลางการบริการสุขภาพ เป็นต้น และ 2) คลัสเตอร์เป้าหมายอื่น เช่น เกษตรแปรรูป และสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่ม เป็นต้น โดยหลักการของคลัสเตอร์ยังคงเป็นเรื่องการให้สิทธิประโยชน์ทางภาษีและไม่ใช้ภาษี (Tax and non-tax benefit) เช่น การยกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคล 8 ปี และลดหย่อนเพิ่มเติมอีกร้อยละ 50 ใน 5 ปีถัดไป และการอนุญาตให้ต่างชาติถือกรรมสิทธิ์ที่ดินเพื่อประกอบกิจการที่ได้รับการส่งเสริม เป็นต้น ดังนั้น จะเห็นว่าในปัจจุบันรัฐบาลมีนโยบายเชิงรุกที่ให้ความสำคัญแก่การผลิตและการบริการเป็นอย่างมาก

โดยสรุปแล้ว จากนโยบายเขตเศรษฐกิจพิเศษของไทย พบประเด็นที่น่าสนใจดังต่อไปนี้

1. นโยบายเขตเศรษฐกิจพิเศษอาจถูกมองว่าเป็นนโยบายแบบ Top Down กล่าวคือ มีการเลือกพื้นที่ที่กำหนดให้เป็นเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษจากส่วนกลาง (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ) และกระจายอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบไปยังแต่ละพื้นที่ (ผู้ว่าราชการจังหวัด) แต่ในความเป็นจริงนั้น พบว่า ที่มาของเขตเศรษฐกิจพิเศษแต่ละพื้นที่เกิดจากความต้องการของแต่ละพื้นที่ โดยมีการยื่นข้อเสนอจากผู้ว่าราชการจังหวัด (หลังจากทำการระดมความเห็นในพื้นที่) ให้พื้นที่ในความรับผิดชอบของตน เป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษ ซึ่งล้วนแล้วแต่เป็นพื้นที่ชายแดนด้วยกันทั้งสิ้น นอกจากนั้น ประเภทอุตสาหกรรมที่ได้รับการสนับสนุนที่แตกต่างกัน ยังมาจากการเสนอของผู้ว่าราชการจังหวัดเช่นเดียวกัน โดยเป็นเสียงสะท้อนความต้องการให้กับคนในท้องถิ่นผ่านการทำการสัมมนาหรือการระดมความคิดเห็น
2. นโยบายเขตเศรษฐกิจพิเศษเป็นนโยบายที่บิดเบือนแรงจูงใจ (Distorted incentive) ของตลาดผู้ผลิต กล่าวคือ รัฐมีการกำหนดพื้นที่ สาขาอุตสาหกรรมเป้าหมายที่ต้องการสนับสนุน และสิทธิประโยชน์ไว้อย่างชัดเจน ทำให้กระทบการตัดสินใจของเอกชนในการเลือกประเภทอุตสาหกรรมที่จะผลิต รวมถึงพื้นที่ที่เหมาะสมที่สุดของประเภทอุตสาหกรรมของตน นโยบายเขตเศรษฐกิจพิเศษจึงถือเป็นการแทรกแซงตลาดอย่างหนึ่ง
3. เขตเศรษฐกิจพิเศษของไทยเกิดขึ้นภายหลังจากที่ไทยมีส่วนช่วยในการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษของประเทศเพื่อนบ้าน ประเด็นนี้อาจมีความอ่อนไหวในแง่ของการเมืองและความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ เนื่องจากประเทศเพื่อนบ้านอาจพิจารณาเห็นว่า เขตเศรษฐกิจพิเศษของไทยนั้น

- ถูกตั้งขึ้นมาเพื่อแข่งขันกับเขตเศรษฐกิจพิเศษของตอนที่มืออยู่ก่อนแล้ว นโยบายดังกล่าวจึงไม่ส่งเสริมบรรยากาศของการร่วมกลุ่มทางเศรษฐกิจอย่าง AEC ที่มีผลตั้งแต่ปลายปี พ.ศ. 2558
4. กฎหมายที่รองรับเขตเศรษฐกิจพิเศษยังจำกัดอยู่ในระดับประกาศของ กนพ. เท่านั้น ซึ่งเอกชน โดยเฉพาะนักลงทุนต่างชาติอาจมองว่าไม่มีความมั่นคงในแง่ของกฎหมาย แม้การออกพระราชบัญญัติเขตเศรษฐกิจพิเศษจะเข้าสู่กระบวนการพิจารณาแล้ว แต่กระบวนการดังกล่าวมีภายหลังจากริเริ่มนโยบายเขตเศรษฐกิจพิเศษและมีความล่าช้า ดังนั้น ในระยะแรกของนโยบายดังกล่าวอาจทำให้นักลงทุนไม่มั่นใจที่จะลงทุนและทำสัญญาเช่าที่ดินเป็นระยะเวลายาวนาน ที่กำหนดขั้นต่ำไว้ที่ 50 ปี
 5. พื้นที่ทั้ง 10 แห่งของเขตเศรษฐกิจพิเศษนั้น ล้วนแล้วแต่เป็นพื้นที่ชายแดนซึ่งเป็นจุดเชื่อมของทางหลวงอาเซียน (ASEAN Highway Network) ทำให้ผลกระทบทางเศรษฐกิจที่จะเกิดการการปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานขนาดใหญ่ (Mega project) มีไม่มากนัก เพราะได้มีการดำเนินการในด้านถนน ไฟฟ้า ประปา และสาธารณูปโภคอื่นๆ ไปบ้างแล้ว อย่างไรก็ตาม นโยบายดังกล่าวจะช่วยให้เป้าหมายเรื่องระบบโลจิสติกส์ของอาเซียนสำเร็จได้เร็วยิ่งขึ้น นอกจากนี้ รัฐบาลควรเร่งดำเนินการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานให้พร้อมกันทั้ง 10 แห่ง เนื่องจากระดับการพัฒนาที่มีอยู่แล้ว (Initial condition) ของแต่ละพื้นที่มีความแตกต่างกัน งบประมาณและระยะเวลาที่ใช้จึงแตกต่างกัน รัฐควรให้ความสำคัญกับพื้นที่ที่มีระดับการพัฒนาอยู่เดิมน้อย เพื่อสร้างความมั่นใจให้กับเอกชน รวมถึงช่วยให้การตัดสินใจในการย้ายการผลิตไปยังแต่ละพื้นที่ง่ายขึ้น
 6. ในแง่ของสิทธิประโยชน์ นักลงทุนจะสามารถใช้สิทธิประโยชน์ได้หลังจากได้เริ่มเข้าไปตั้งโรงงานแล้ว ซึ่งในระยะ 2 - 3 ปีแรก (ระยะเวลาแตกต่างกันขึ้นอยู่กับประเภทของอุตสาหกรรม) บริษัทอาจไม่มีกำไร ทำให้ไม่ต้องเสียภาษีเงินได้นิติบุคคลอยู่แล้ว ดังนั้น บริษัทจึงไม่ได้ประโยชน์อะไรจากนโยบายดังกล่าวในแง่ของภาษี รัฐจึงควรเพิ่มสิทธิประโยชน์ที่นอกเหนือจากภาษีให้กับบริษัทในช่วงแรกของการลงทุน
 7. ไม่พบความแตกต่างหรือความพิเศษของสิทธิประโยชน์ทางด้านภาษีที่จูงใจนักลงทุนทั้งไทยและต่างชาติ ระหว่าง 1) กิจการทั่วไป ที่ได้รับการสนับสนุนของ BOI ตามประกาศ กกท. ที่ 2/2557 เรื่องนโยบายและหลักเกณฑ์การส่งเสริมการลงทุนสำหรับการลงทุนในกิจการทั่วไปทั้งประเทศ กับ 2) กิจการเป้าหมายตามนโยบายเขตเศรษฐกิจพิเศษ ตามที่ กนพ. กำหนด ดังนั้น นโยบายเขตเศรษฐกิจพิเศษจึงพิเศษเพียงสาธารณูปโภคที่อยู่ในนิคมอุตสาหกรรมในแต่ละพื้นที่ของเขตเศรษฐกิจพิเศษ

8. หลักเกณฑ์ในการพิจารณากิจการเป้าหมายของเขตเศรษฐกิจพิเศษไม่สอดคล้องกับนโยบายยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี นโยบายของ BOI รวมถึงประเทศไทย 4.0 เนื่องจากกำหนดให้เป็นกิจการที่ใช้แรงงานสูง (Labor-intensive) ขณะที่นโยบายอื่นๆ เน้นกิจการที่ใช้ทุนและเทคโนโลยีสูง (Capital/Technology-based industry) ดังนั้น นโยบายเขตเศรษฐกิจพิเศษจึงไม่ได้สนับสนุนการเป็นประเทศอุตสาหกรรมขั้นสูงของไทย หากแต่มุ่งเน้นการใช้แรงงานไร้ฝีมือ-ราคาถูก จำนวนมากในอุตสาหกรรมเบาเท่านั้น
9. รัฐควรต้องตั้งคำถามว่า ประชาชนท้องถิ่นได้อะไรจากการจัดตั้งเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ ในประเด็นของแรงงานที่ตั้งใจจะใช้แรงงานจากต่างด้าว นั้น ทำให้เกิดคำถามถึงแรงงานหรือคนไทยในอาศัยในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษว่าจะได้รับประโยชน์ทางบวกหรือลบ
10. เขตเศรษฐกิจพิเศษมีหลักการในการส่งเสริมการผลิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม อย่างไรก็ตาม มีการกำหนดให้สามารถหักค่าขนส่ง ไฟฟ้า และประปา ได้ 2 เท่า เป็นระยะเวลา 10 ปี นโยบายดังกล่าวไม่เป็นการสนับสนุนหรือกระตุ้นให้บริษัทเกิดความตระหนักในเรื่องของสิ่งแวดล้อม การใช้ไฟ การใช้น้ำอย่างมีประสิทธิภาพ เพราะสามารถหักค่าใช้จ่ายดังกล่าวได้ 2 เท่า ซึ่งนับว่าสิทธิประโยชน์นี้ขัดแย้งกับหลักการของเขตเศรษฐกิจพิเศษ
11. แต่ละจังหวัดมีการสนับสนุนกิจการเป้าหมายที่แตกต่างกัน ซึ่งจะมีผลทำให้ปริมาณการลงทุนและบรรยากาศการลงทุนในแต่ละพื้นที่มีความแตกต่างกัน รัฐควรตระหนักถึงผลที่จะเกิดขึ้นในแง่ของสวัสดิการและการขยายตัวของการผลิตที่แตกต่างกันในอนาคต
12. การค้ากับการผลิตเป็นคนละประเด็น แม้ชายแดนจะเป็นพื้นที่ที่มีการค้าผ่านแดนกันมาก มีมูลค่าสูง แต่ไม่มีความจำเป็นที่จะต้องไปผลิตที่ชายแดนเพื่อป้อนสินค้าและบริการเข้าสู่ตลาดเพื่อนบ้านที่ผู้บริโภคมีกำลังซื้อต่ำกว่าไทย การเลือกพื้นที่ผลิต (รวมถึงการจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรม) ควรตั้งอยู่บนพื้นฐานของความได้เปรียบในต้นทุนและการขนส่งที่ต้องพิจารณาถึงคู่ค้าในภาพรวม ไม่ใช่พิจารณาจากปริมาณการค้าเพียงอย่างเดียว

โดยสรุป นโยบายเขตเศรษฐกิจพิเศษเป็นนโยบายใหม่ที่ช่วยส่งเสริมการค้าการลงทุนระหว่างประเทศของไทยได้เป็นอย่างดี อย่างไรก็ตาม สิทธิประโยชน์ อุตสาหกรรมเป้าหมาย และรูปแบบและกลไกควรมีความทันสมัยและสอดคล้องกับนโยบายอื่นๆ

เอกสารอ้างอิง

คณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ. (2558ก). *ประกาศคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ ที่ 1/2558 เรื่องกำหนดพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ*. ประกาศ ณ วันที่ 19 มกราคม 2558.

คณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ. (2558ข). *ประกาศคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ ที่ 2/2558 เรื่องกำหนดพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ ระยะที่ 2*. ประกาศ ณ วันที่ 24 เมษายน 2558.

คณะกรรมการรักษาความสงบแห่งชาติ. (2557). *คำสั่งคณะกรรมการรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ 72/2557 เรื่องแต่งตั้งคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ*. ประกาศ ณ วันที่ 19 มิถุนายน 2557.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2558). *การพัฒนาเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษของไทย*. เอกสารประกอบการบรรยายเมื่อวันที่ 10 เมษายน 2558.

Aggarwal, A. (2007). *Impact of special economic zones on employment, poverty, and human development*. Working paper no. 194. New Delhi: Indian Council for Research on International Economic Relations.

Bontempi, M. E., & Prodi, G. (2009). Entry strategies into China: The choice between joint ventures and wholly foreign-owned enterprises: An application to the Italian manufacturing sector. *International Review of Economics and Finance*, 18(1), 11-19.

Farole, T. (2011). *Special economic zones in Africa: Comparing performance and learning from global experience*. Washington, DC: World Bank.

Ge, W. (1999). Special economic zones and the opening of Chinese economy: Some lessons for economic liberalization. *World Development*, 27(7), 1267-1285.

Gleason, K. C., Lee, C. I., & Mathur, I. (2002). Dimensions of international expansions by US firms to China: Wealth effects, mode selection, and firm-specific factors. *International Review of Economics and Finance*, 11(2), 139-154.

Zeng, D. Z. (2015). *Global experiences with special economic zones - With a focus on China and Africa*. Washington, DC: World Bank.